

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Sairaanhoitopiiri [Satakunnan sairaanhoitopiiri, sosiaalipalvelut]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kaikilta osin pykälätekstit ja asian perustelut eivät täysin kohtaannu / jäävät epäselviksi ja selkiyttämiseen on tarvetta.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälien perusteluissa on jonkin verran epämääräisyyttä ja käsitteellistä epäselvyyttä, jopa ristiriitaa on pykälien ja niiden perustelujen välillä. Selkeys ja ymmärrettävyys kärsivät.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Huomioitavaa on, kuinka saavutettavia ensisijaisten lakien perusteella saatavat palvelut ovat ja tätä kautta edesauttavat yhdenvertaisuuden toteutumista suhteessa uuteen vammaispalvelulakiin.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Diagnoosi-pohjaisuus on vaihtunut pitkäaikaisen toimintarajoitteen seurauksena tarvittavaan avun tai tuen tarpeeseen.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Ikääntymisrajaus, joka tukee yhdenvertaisuutta suhteessa muuhun väestöön.

2.

Lasten asuminen selkiyttää ja antaa raamit. Tämä on puuttunut aiemmasta lainsäädännöstä.

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Vammaisen henkilön perheelle järjestettävät palvelut ja niihin liittyvä päätöksenteko, sekä palveluiden toteuttaminen ovat epätasällisinä ilmaisuina esityksessä. Epäselväksi jää mm. miten perheelle järjestettävät palvelut muodostavat palvelukokonaisuuden.

2.

Kuntouttava varhaiskasvatus, koska varhaiskasvatuksen oma lainsäädäntö on riittävä. Kouluajan ulkopuolisen päivähoiton järjestämisvastuu edelleen epäselvä.

3.

Terveydenhuollon vastuiden siirtäminen sosiaalihuollon vastuulle (hengityshalvauspotilaat). Osaamis- ja kelpoisuusvaatimukset sekä suhde henkilökohtaisen avun muihin käytännön järjestelyihin ja valvontaan.

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Henkilökohtaisten avustajien osaaminen ja kelpoisuusvaatimukset muodostavat oman haasteensa. Laajeneeko henkilökohtaisen avun käyttöala entistä laajemmaksi. Myös vastuukysymykset ovat merkittävä osa tätä lainsäädännöllistä siirtoa.

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Soveltamisala on laajenemassa oleellisesti. Onko sen kaikki vaikutukset otettu huomioon? Mm. kustannusvaikutukset tulevat olemaan arvioitua suuremmat.

Myöskään lapsivaikutusten arviointia ei ole tehty riittävästi.

Riskit arvioitua suuremmista kustannuksista.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Käsitteiden epämääräisyys vaatisi tarkennusta, mm. elämän merkittävien muutostilanteiden käsite.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kuntouttava varhaiskasvatus tulisi poistaa lakiesityksestä kokonaan. Varhaiskasvatuksen nykyinen lainsäädäntö on riittävä.

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Varhaiskasvatuksen oma lainsäädäntö on riittävä. Kustannusten epämääräisyys / maksuttomuus palvelun myöntämisen perusteena ei ole tarkoituksenmukainen.

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälä sisältää paljon terveydenhuollon elementtejä ja näin siihen tuodaan yhä enemmän hoivaan, hoitoon ja valvontaan liittyviä tekijöitä muuttaen henkilökohtaisen avun sisältöä aiheuttaen mm. osaamiseen, kelpoisuuksiin ja kustannuksiin liittyviä paineita.

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Käsitteen esiintyessä useassa eri laissa, saattaa aiheuttaa ristiriitaisuuksia mm. päätöksentekijöille ja palvelun saajille.

Erityisen tuen käsite suhteessa henkilökohtaiseen apuun on epäselvä.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Tuetun päätöksenteon kokonaisuus on epämääräinen. Onko kyseessä palvelu vai enemmänkin menetelmä?

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Selkeyttää moniammatillisen tuen käyttämisen perusteita.

Vaativan moniammatillisen tuen tarvetta on etenkin vaikeissa ongelmatilanteissa. Tällöin erilaiset tutkimukset ja seuranta ovat tarpeen arvioitaessa henkilön käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa, jotta voidaan löytää syitä ongelmien taustalla. Vaativa moniammatillinen tuki on tarpeen myös henkilön itsemääräämisoikeuteen liittyvässä arvioinnissa. Vammaispalveluiden vastuulle ei saa asettaa terveydenhuollon vastuulle kuuluvia tehtäviä.

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

- liian kapea tulkinta
- vammaissopimuksen 19. artiklan näkyvyys selkeämmäksi
- valintaoikeus epämääräinen
- tukiasumisen kehittyminen – onko huomioitu näissä ”reunaehdoissa”?

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Säännös on erityisen tärkeä mutta asiakasmaksujen kohtuullisuus huomioitava, jotta lapsilla/perheillä mahdollisuus käyttää palveluja.

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

- vastuut ja yhdyspinnat sivistystoimen kanssa tulee selkiyttää
- miten määritellään välttämätön palvelu?
- jääkö perhehoito ulkopuolelle?

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Säätäminen on tärkeää mutta muotoilu on epämääräinen -> ensin rajausta, sitten tavoite.

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Työtoiminta ja työllistymistä tukevat palvelut tulee olla säädettyinä myös vammaispalvelulaissa, koska vammaiset henkilöt ovat erittäin laaja-alaisesti tämän palvelun piirissä.

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Monipuolisuus mahdollistaa normaaliuden periaatteen aiempaa laaja-alaisempaa toteutumista.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Perustellut pykälät, jotka lisäävät vammaisen henkilön mahdollisuutta itsenäisempään liikkumiseen. Tulkinnan varaa tulisi jäädä mahdollisimman vähän kustannusvaikutustenkin näkökulmasta.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Harkinnanvarainen taloudellinen tuki on hyvin perusteltu. Hyvinvointialue pystyy hyödyntämään sitä tasalaatuisin kriteerein mm. digitaalisiin ratkaisuihin tuen tarpeen edellyttämällä tavalla.

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Lasten palveluiden asiakasmaksu on perusteltu ja tasapuolinen suhteessa terveystalveluihin.

7 d § Lapsen asuminen kodin ulkopuolella; pykälä sekava

7 e § Vammaisille henkilöille järjestettäviin erityispalveluihin liittyvä ylläpito; ylläpidon kohtuullisuuden konkreettinen määrittely tarpeen.

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

Ehdotus on tasapuolinen lastensuojelusta perittävään maksuun. Vammaispalveluissa on lastensuojelun piiriin kuuluvia lapsia ja perittävät maksut tulee olla yhtenäiset.

Elatusmaksun määräytymistä pitäisi selkeyttää.

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Vaikutuksia on perusteltu laaja-alaisesti perustuen tuen tarpeeseen. Vaikutuksen perusteena olevat pykälät tulee kirjata selkeästi, jolloin jää mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa ja palvelun myöntämisen kriteerit olisivat tasavertaiset.

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

-merkittävä epävarmuusriski

- soveltamisalan laajeneminen on merkittävä riski suhteessa kustannuksiin ja siihen varattuun "määrärahaan" eli poistuvan invalidihuoltovähennyksen kustannukset eivät tule kattamaan "uusia palveluja". Myös osaaminen ja henkilöstön saatavuus tulevat muodostamaan omat merkittävät riskinsä.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

Matkat päivätoimintaan tulisi kuulua palveluun ilman omavastuuta.

Rauhala Niina
Satakunnan sairaanhoitopiiri - Sosiaalipalvelut